Περιεχόμενα

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ 12

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ 23
1. Εννοιολογικές προσεγγίσεις και θεωρητικές απαρχές 23
   1.1. «Πολυπολιτισμικότητα», «διαπολιτισμικότητα» και ισοτιμία πολιτισμών 23
   1.2. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Παιδαγωγική: Ορισμοί 31
   1.3. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Παιδαγωγική: Θεωρητικές αρχές και στόχοι 41
   1.4. Πολυπολιτισμική εκπαίδευση 46
2. Εξέλιξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη: Η ανάδειξη της «διαφορετικότητας» και της «εκπαίδευσης του πολίτη» 55
3. Διαπολιτισμικές παιδαγωγικές αρχές σε πολυπολιτισμικές τάξεις 62
4. Η έννοια της ισότητας των ευκαιριών στην εκπαίδευση 67
5. Διαπολιτισμικές διαστάσεις στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών 71
6. Εκπαιδευτική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση 81
   6.1. Η διαπολιτισμική διάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση 81
   6.2. Ευρωκεντρική και εθνοκεντρική διάσταση στην εκπαίδευση: Διαστάσεις του ρατσισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού 86
   6.3. Κριτική θεώρηση της ευρωπαϊκής και διαπολιτισμικής διάστασης 96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΜΑΘΗΤΕΣ 101
1. Μετανάστες και παλιννοστούντες μαθητές 101

2. Οι Τάξεις Υποδοχής (Τ.Υ.) και τα Φροντιστηριακά Τμήματα (Φ.Τ.) 113
3. Ο Ν2413/96 για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση 126
4. «Δεύτερη γενιά» και Ν3386/10 134
5. Εκπαιδευτική πολιτική και ισότητα ευκαιριών 143

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ 147
1. Οι μετανάστες της Αγγλίας 147
2. Μετανάστες μαθητές 149
3. Πρότυπα εκπαίδευσης μεταναστών και ισότητα ευκαιριών 153
   3.1. Το πρότυπο της αδιαφορίας 153
   3.2. Το αφομοιωτικό πρότυπο 155
   3.3. Το πρότυπο της ένταξης 156
   3.4. Το πολυπολιτισμικό πρότυπο 158
   3.5. Το αντιρατσιστικό πρότυπο 162
4. Προγράμματα εκπαίδευσης μεταναστών 166
   4.1. Τα αγγλικά ως δεύτερη γλώσσα (Α2Γ) 167
   4.2. Η διδασκαλία της πρώτης/μητρικής γλώσσας 171
5. Η εξέλιξη της γλωσσικής πολιτικής 173

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ 181
1. Οι μετανάστες της Αυστραλίας 181
2. Μετανάστες μαθητές 183
3. Πρότυπα εκπαίδευσης μεταναστών και ισότητα ευκαιριών 185
   3.1. Το αφομοιωτικό πρότυπο 185
   3.2. Το πρότυπο της ένταξης 187
   3.3. Το πολυπολιτισμικό πρότυπο 190
4. Προγράμματα εκπαίδευσης μεταναστών: Η περίπτωση της Βικτώριας 194
   4.1. Τα αγγλικά ως δεύτερη γλώσσα (Α2Γ) 196
      4.1.1. Εντατικά προγράμματα Α2Γ για νεοαφιχθέντες μαθητές 196
      4.1.2. Α2Γ για μαθητές της κρατικής εκπαίδευσης 198
   4.2. Άλλες γλώσσες εκτός της αγγλικής 199
   4.3. Ειδικές υπηρεσίες 203
5. Η εξέλιξη της γλωσσικής πολιτικής 205

5.1. Η αναφορά της Γερουσίας 208
5.2. Η αναφορά Lo Bianco: «Εθνική πολιτική στις γλώσσες» 209
5.3. Η Λευκή και η Πράσινη Βίβλος 212

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ 215
1. Η (αν)ισότητα των ευκαιριών 215
2. Οι γλωσσικές πολιτικές στην Ελλάδα, την Αγγλία και την Αυστραλία 218
3. Ομοιότητες στις εκπαιδευτικές πολιτικές των τριών χωρών 221
4. Διαφορές στις εκπαιδευτικές πολιτικές των τριών χωρών 225

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ 233
1. Εκπαιδευτικές πολιτικές για μετανάστες μαθητές 233
2. Γλωσσικές πολιτικές 235
3. Πρότυπα εκπαιδευτικής προσαρμογής μεταναστών και ισότητα ευκαιριών 237
4. Μελλοντικές εξελίξεις, προτάσεις, προβληματισμοί 241

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 247
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα 249
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Ίδρυση και λειτουργία Τ.Υ. και Φ.Τ. 252
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Η γενική εντολή για τη συμμετοχή όλων των μαθητών, η οποία συνοδεύει το εθνικό αναλυτικό πρόγραμμα της Αγγλίας 260
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: Οι συστάσεις της αναφοράς Swann 265
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: Περίληψη και συστάσεις της αυστραλιανής εθνικής πολιτικής για τις γλώσσες 279
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6: Περίληψη της αυστραλιανής Λευκής Βίβλου 299
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7: Κυριότερες αποφάσεις για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και την ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση 303
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8: Νόμος υπ' αριθ. 3838/2010 309

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 313
Ελληνόγλωσση 313
Ξενόγλωσση και μεταφράσεις 322

Αντί προλόγου

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια είναι αθρόα η εισροή μεταναστών, καθώς και η επιστροφή δεκάδων χιλιάδων παλιννοστούντων από την ελληνική διασπορά. Ποτέ άλλοτε στη σύγχρονη ιστορία της η Ελλάδα δεν χρειάστηκε να αντιμετωπίσει θεσμικά και σε τέτοια μεγάλη έκταση τη συνύπαρξη διαφορετικών εθνοπολιτισμικών ομάδων, όπως συνέβη στη Μ. Βρετανία, στην Αυστραλία, στις ΗΠΑ ή στον Καναδά ήδη από τη δεκαετία του 1960. Για την αντιμετώπιση και διαχείριση της παραπάνω κατάστασης οι ελληνικές κυβερνήσεις οδηγήθηκαν στη δημιουργία δομικών και θεσμικών αλλαγών σε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό επίπεδο, καθώς επίσης αλλαγών που αφορούν το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας.

Η εκπαίδευση, ως φορέας διδασκαλίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ειδικότερα η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, οφείλει να προετοιμάζει τους μαθητές ως πολίτες μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, ενισχύοντας τον αμοιβαίο σεβασμό και την αποδοχή της διαφορετικότητας. Με αυτή την έννοια, η διαπολιτισμική εκπαίδευση έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στα εκπαιδευτικά συστήματα των ευρωπαϊκών χωρών, όπως αυτό της Ελλάδας, προωθώντας την ομαλή ένταξη μαθητών διαφορετικής εθνικής και πολιτισμικής προέλευσης.

Η συζήτηση γύρω από τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, εκτός από ιδεολογικοπολιτικές, έχει και φιλοσοφικές, κοινωνικές, παιδαγωγικές και διδακτικές διαστάσεις, όπως αυτές που αναλύονται στο παρόν σύγγραμμα.

Δεδομένων των πρόσφατων εξελίξεων στη μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας, με την ψήφιση του νόμου για τη χορήγηση ελληνικής ιθαγένειας στα παιδιά των νόμιμων μεταναστών, θεωρώ ότι η παρουσίαση των γλωσσικών πολιτικών των άλλων δύο χωρών που παρουσιάζονται στο βιβλίο αυτό ενέχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις εκπαιδευτικές πολιτικές που εφεξής θα ακολουθηθούν.

Γι' αυτό προλογίζω με μεγάλη ευχαρίστηση το σύγγραμμα αυτό, που εμπλουτίζει τη σχετική βιβλιογραφία δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην εξέταση των γλωσσικών πολιτικών για αλλοδαπούς μαθητές στην Ελλάδα, στην Αγγλία και στην Αυστραλία.

Πιστεύω ότι το βιβλίο αυτό θα φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο στους εκπαιδευτικούς, στους παιδαγωγούς, στους φορείς χάραξης μεταναστευτικής και εκπαιδευτικής πολιτικής και γενικότερα στους αναγνώστες που ενδιαφέρονται να μελετήσουν τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν οι μαθητές διαφορετικής εθνικής ή πολιτισμικής προέλευσης.

Καθηγητής Jagdish Gundara
Διευθυντής Κέντρου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
Institute of Education – University of London
Πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
Πρόεδρος της Εκπαίδευσης των Εκπαιδευτικών στην UNESCO